

*Srđan Stojilković, LL.M.**

TUŽBA ZA NEDOZVOLJENOST IZVRŠENJA
TREĆEG LICA IZ IZVRŠNOG POSTUPKA I
(NE)ADEKVATNOST ZAŠTITE STVARNOG
PRAVA TREĆEG LICA U PRAVNOM OKVIRU
REPUBLIKE SRBIJE

Izvršni zakoni kako u Srbiji tako i u drugim državama daju pravo trećim licima čije su pokretne ili nepokretne stvari postale predmet izvršenja iako nisu u vlasništvu izvršnog dužnika da se protive izvršenju na svojim stvarima ili u vidu prigovora ili u vidu tužbe za nedozvoljenost izvršenja ili im se kumulativno priznaju obe procesne mogućnosti Pravo trećeg lica u našem pravu ostvaruje se kroz prigovor najpre u postupku sprovođenja izvršenja o kojem odlučuje javni izvršitelj. Ukoliko prigovor trećeg lica ne bude prihvaćen isto se upućuje na mogućnost pokretanja parničnog postupka pred sudom koji je odredio izvršenje. Aktuelni Zakon o izvršenju i obezbeđenju Republike Srbije ne prepoznaje mogućnost odlaganja sprovođenja izvršenja na predmetu u pogledu koga se vodi spor za nedozvoljenost izvršenja, osim u jako restriktivnim uslovima što ima negativne pravne posledice na svojinska prava trećih lica. Treće lice može uspeti po tužbi za nedozvoljenost izvršenja, pravnosnažno dokazati pred sudom da je sprovođenje izvršenja na predmetu ili nepokretnosti u njegovom vlasništvu bilo nezakonito ali da ostane bez svojinskih prava na svojoj stvari. Postavlja se pitanje adekvatnosti sadašnjih zakonskih rešenja i stepena pravne zaštite prava trećih lica kroz pravni sistem Republike Srbije.

Ključne reči: *Tužba za nedozvoljenost izvršenja. – Prigovor trećeg lica. – Odlaganje izvršenja po predlogu trećeg lica. – Načelo apsolutnosti prava svojine.*

* Autor je sudija Privrednog suda u Požarevcu, srdjan.stojilkovic@po.pr.sud.rs (Republika Srbija)

1. UVOD

Izvršni postupak se po pravilu sprovodi na stvarima i pravima koja se nalaze u svojini izvršnog dužnika. Međutim neretko se dešava da predmet izvršenja postanu i stvari koje su u vlasništvu trećih lica.¹ Treća lica nisu izvršni dužnici, niti su bila u obligacionom odnosu izvršnog poverioca i izvršnog dužnika, niti su dužnici izvršnog dužnika i oni nemaju bilo kakvu povezanost sa samom izvršnom ispravom po kojoj se sprovodi izvršenje.² Upravo zato zakonodavci u svim pravnim sistemima predviđaju za slučaj zaštite prava trećeg lica mogućnost da se protive izvršenju ukoliko predmet izvršenja postanu stvari u njihovoj svojini ili na kojima imaju drugo pravo koje predstavlja prepreku za sprovođenje izvršenja.³

Pravo na mirno uživanje imovine garantuje se Ustavom Republike Srbije kao i međunarodnim konvencijama, te svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine.⁴ Samim tim u skladu sa ustavnim načelima i normama međunarodnih konvencija zakoni kao niži pravi akti moraju poštovati pravo na mirno uživanje imovine građana i pravnih lica.

Prema našem aktuelnom Zakonu o izvršenju i obezbeđenju „*treće lice u izvršnom postupku*“ označava učesnika u postupku koji tvrdi da na predmetu izvršenja ima pravo koje sprečava sprovođenje izvršenja.⁵ Takva prava trećih lica na stvarima koja sprečavaju izvršenje

1 Vid. Aleksandar Jakšić, *Građansko procesno pravo*, Beograd 2008, 730.

2 Izvršni postupak je dvostranački postupak koji se vodi radi namirenja izvršnog poverioca na imovini izvršnog dužnika, ali prava trećeg lica mogu biti povređena u izvršnom postupku: Vid. Nikola Bodiroga, *Novi izvršni postupak*, Beograd 2017, 179.

3 U austrijskom pravu protivljenje trećeg lica ostvaruje se isključivo kroz izlučnu tužbu. Vid. Marija Salma, „Prigovor trećeg lica i tužba protiv izvršenja“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu* (ur. Slobodan Orlović), Novi Sad 2014, 198.

4 Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava. Vid. član 1 Protokola uz evropsku konvenciju o ljudskim pravima iz 1952 godine Konvencija o ljudskim pravima sa protokolima 1, 4, 6, 7, 12, 13 i 16, dostupno na https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SRP.pdf, 15. mart 2020. Vid. član 58 Ustava Republike Srbije, *Službeni glasnik RS*, br. 98/2006.

5 Zakon o izvršenju i obezbeđenju – ZIO, *Službeni glasnik RS*, br. 106/2015, 106/2016 – autentično tumačenje, 113/2017 – autentično tumačenje i 54/2019, stupio na snagu 1.7.2016. godine, čl. 2 st. 1 t. 6.

suštinski jesu stvarna prava čak i kada su treće lice i izvršni dužnik u nekom obligacionom odnosu u pogledu sporne stvari koje su predmet izvršenja. Stvarna prava koja sprečavaju izvršenje na imovini trećeg lica jesu apsolutna prava kao pravo svojine i njegovi derivati (pravo korišćenja, susvojina, zajednička svojina) koja imaju dejstvo *erga omnes*.⁶ Obligacioni odnosi trećeg lica sa izvršnim dužnikom koji mogu sprečiti izvršenje prema izvršnom dužniku jesu situacije kada je treće lice u ugovornom odnosu sa izvršnim dužnikom po kome je svoju stvar ostavilo u posed izvršnom dužniku po osnovu pravnih poslova poput ostave, posluge, prevoza, komisiona, uskladištenja, ugovora o lizingu, ugovora o delu. U ovim situacijama treće lice „crpi“ pravo na izlučenje po pravilu po osnovu svog svojinskog prava koje lakše dokazuje postojanjem obligacionog ugovora sa izvršnim dužnikom.

Predmet ovog rada jeste analiza dometa i efikasnosti pravnih sredstva koja stoje na raspolaganju trećem licu u izvršnom postupku po našem aktuelnom zakonodavstvu sa posebnim akcentom na praksu privrednog sudstva po pravnosnažnim odlukama i analizom da li se sticanjem pozitivne pravnosnažne odluke po izlučnoj tužbi trećeg lica ostvaruje princip apsolutnosti prava svojine ili se ova apsolutnost ograničava i u slučaju ako ograničenja apsolutnosti prava svojine trećeg lica kao učesnika u izvršnom postupku postoje da li su ista zasnovana na pozitivnopravnim propisima.⁷ U ovom radu će se izvršiti istorijska analiza pravnog položaja trećeg lica u srpskom zakonodavstvu, kao i uporedno pravna analiza položaja trećeg lica u postupku izvršenja u regionalnim zakonodavstvima kao i u zakonodavstvima koja jesu uzor

6 Pravo svojine je apsolutno u tom smislu što deluje prema svima (*erga omnes*) i na način da je u apsolutnosti svojine koncentrisana sva pravna vlast koja se može imati na jednoj stvari. Pravo svojine je najapsolutnije pravo u granicama zakona, koje dati pravni poredak poznaje. Vid. Obren Stanković, Miodrag Orlić, *Stvarno pravo*, Beograd 1999, 57–58.

Više o apsolutnosti prava svojine vid. Nikola Gavella *et al.*, *Stvarno pravo*, Zagreb 1998, 18–19 i Dragoljub Stojanović, Dimitar Pop Georgiev, *Komentar zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima*, Beograd 1983, 18–23.

U komentaru Zakona o izvršnom postupku Borivoje Starović naglašava da su prava koja sprečavaju izvršenje svojina i njeni derivati – prava raspolaganja u društvenoj svojini kao i druga apsolutna prava poput industrijske svojine. Vid. B.Starović, *Komentar zakona o izvršnom postupku*, Beograd 1991, 193.

7 Ograničenja svojine se ne pretpostavljaju već se moraju zasnivati na pozitivnim propisima, ustavom utvrđenim načelima društvenog uređenja ili moralnim normama. O. Stanković, M. Orlić *et. al.*, *op. cit.*, 58.

pravnih transplantacija postupka izvršenja kod nas.⁸ Cilj ovog rada jeste da se iznesu sugestije na koji način bi se aktuelno zakonodavstvo moglo poboljšati, a sve kako bi se princip apsolutnosti prava svojine poštovao u skladu sa Ustavom i pozitivnopravnim propisima.

2. ISTORIJSKA ANALIZA PRAVNOG POLOŽAJA TREĆEG LICA U SRPSKOM ZAKONODAVSTVU

2.1. Pravo trećeg lica po Zakonu o izvršenju i obezbeđenju iz 1930. godine

Prvi zakon koji je na prostoru današnje Srbije donet u pogledu izvršnog postupka i koji je regulisao pravo trećeg lica jeste Zakon o izvršenju i obezbeđenju (izvršni postupnik – IP) Kraljevine Jugoslavije iz 1930. godine.⁹ Prema paragrafu 36 IP treća lica su imala pravo protivljenja protiv izvršenja ukoliko su na pokretnosti ili nepokretnosti na kojoj se sprovodi izvršenje imala takvo pravo zbog kojeg nije dopušteno izvršenje.¹⁰ Pravo protivljenja treće lica je ostvarivalo podnošenjem izlučne tužbe u parničnom postupku protiv tražioca izvršenja.¹¹ Pravo trećeg lica koje je osnov protivljenja trebalo je da pripada trećem licu,

8 Presađivanje pravnih pravila, pa čak i velikih delova pravnog sistema iz sistema davaoca u pravni sistem primaoca, je najplodniji izvor pravnog razvitka koji postoji još od doba najranije pisane istorije Alan Votson, *Pravni transplantanti – Pristup uporednom pravu*, Beograd 2010, 53 i dalje.

Naše izvršno pravo se do donošenja Zakona o izvršenju i obezbeđenju 2011 godine zasnivalo na austrijsko-nemačkom modelu izvršnog postupka. Vid. Marko Knežević, „Krug opozicionih razloga u prigorovoru protiv rešenja o izvršenju na osnovu izvršne isprave, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, XLVIII/4, 2014, 330–333.

9 Uredbom od 4.7.1937. godine o uvođenju Zakona o izvršenju i obezbeđenju stupio je u Srbiji na snagu Zakon o izvršenju i obezbeđenju iz 1930. godine. Zakon o izvršenju i obezbeđenju, izvršni postupnik – IP, 1930 *Službene novine*, br. 131 XXXIX. Vid. *Ministarstvo pravde*, Knjiga obrazaca za Zakon o izvršenju i obezbeđenju (izvršni postupnik), Beograd 1938; Franjo Goršić, *Tumač Zakona o izvršenju i obezbeđenju (izvršnog postupka)*, Zagreb 1930. Izvršni postupnik bio je potpuno zasnovan na austrijskom pravu, odnosno preveden austrijski Zakon o izvršenju i obezbeđenju iz 1896, M. Knežević, *op. cit.* fn. 8, 333.

10 Vid čl. 36 st. 1 IP.

11 Čl. 36 st. 2 IP propisuje da je tužbom mogao biti obuhvaćen i izvršenik ako je i on dao povoda za tužbu.

kako u vreme pokretanja izvršenja tako i u vreme pokretanja parnice, radi donošenja pozitivne presude po izlučnoj tužbi. Stvarnopravni efekat izlučne tužbe se mogao ostvarivati sve dok stvar na kojoj treće lice pretenduje da ima neko pravo ne bi bila prodana i predana u posed kupcu u izvršnom postupku, nakon čega bi se protivljenje trećeg lica moglo preobraziti u obligacioni zahtev za naknadu štete prema tražiocu izvršenja.¹²

Paragraf 41 IP dozvoljavao je odlaganje izvršenja na zahtev trećeg lica koje je pokrenulo izlučnu tužbu, sve do pravnosnažnosti okončanja postupka po izlučnoj tužbi. Da bi izvršni sud doneo rešenje kojim se odlaže izvršenje treće lica je trebalo ubediti sud da postoji verovatnost opasnosti da će po njega nastupiti šteta nenadoknadivog karaktera ili teško nadoknadivog karaktera ako se sprovede izvršenje, kao i da tim odlaganjem neće biti dovedeno u opasnost namirenje tražioca izvršenja.¹³ Jasno se može utvrditi da ovaj institut odlaganja nije mogao da se zloupotrebljava od strane „nesavesnih trećih lica“ jer je sud odlaganje izvršenja mogao usloviti polaganjem jemstva od strane trećeg lica.¹⁴ Pozitivna pravnosnažna presuda po izlučnoj tužbi nije dovodila *ipso iure* do obustave izvršenja na spornom predmetu već bi treće lice moralo da podnese zahtev za obustavu izvršenja na predmetu uz pravnosnažnu presudu kojom je usvojen izlučni zahtev.¹⁵ Izvršni postupnik iz 1930. godine se primenjivao dugo, sve do stupanja na snagu Zakona o izvršnom postupku iz 1978. godine.¹⁶

2.2. Zakon o izvršnom postupku iz 1978. godine

Treće lice je prema Zakonu o izvršnom postupku bilo definisano kao lice koje ima takvo pravo koje sprečava izvršenje zbog čega može podneti prigovor da se izvršenje na istom proglasi nedopuštenim.¹⁷

12 F. Goršić, *op. cit.*, 150.

13 Čl. 42 IP.

14 Čl. 42 st. 2 IP.

15 Čl. 38 st. 1 t. 1 IP.

16 Na osnovu Zakona o nevažnosti pravnih propisa donetih pre 6. aprila 1941. godine i za vreme neprijateljske okupacije, *Službeni list FNRJ*, br. 86/46 IP – izvršni postupnik se primenjivao sve do stupanja na snagu Zakona o izvršnom postupku donetog 1978. godine.

17 Zakon o izvršnom postupku – *ZIP Službeni list SFRJ*, br. 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91), čl. 56.

Treće lice koje smatra da ima takvo pravo koje sprečava izvršenje na predmetu koji je zahvaćen izvršenjem, podnosi prigovor sudu koji je doneo rešenje o izvršenju i prigovorom ne napada rešenje o izvršenju već samo sprovođenje izvršenja na određenom predmetu.¹⁸ Prigovor se dostavlja izvršnom poveriocu na izjašnjenje.¹⁹ Ukoliko se poverilac ne izjasni u zakonskom roku ili se usprotivi prigovoru trećeg lica sud će treće lice uputiti da protiv poverioca pokrene parnicu da je izvršenje na spornom predmetu nedopušteno. Izvršni sud nema ovlašćenja da u meritumu ceni osnovanost prigovora.²⁰ Prema propisima i sudskoj praksi tadašnjeg vremena treće lice nije imalo obavezu da podnosi prigovor u izvršnom postupku već je moglo podneti izlučnu tužbu i bez prethodnog podnošenja prigovora u izvršnom postuku i uputa suda na parnicu. Podnošenje prigovora bilo je pravo trećeg lica, ali ne i obaveza.²¹ Bitno pravo koje je imalo treće lice jeste mogućnost odlaganja izvršenja na njegov predlog ako sud oceni da bi izvršenjem na spornom predmetu treće lice pretrpelo znatniju štetu.²² Izvršenje je sud po predlogu trećeg lica mogao odložiti uslovljavanjem polaganja jemstva od strane trećeg lica čime bi treće lice pokazalo spremnost i jasnu volju da prigovor nije podnelo „*po dogovoru sa dužnikom*“ već zato što iskreno smatra da ima pravo koje sprečava izvršenje na spornoj pokretnoj ili nepokretnoj stvari.²³ Izvršenje se odlaže do pravnosnažnog okončanja postupka koji je pokrenulo treće lice po izlučnoj tužbi.²⁴ Izlučna tužba imala je deklaratorni karakter, pa su samim tim i posledice pozitivne pravnosnažne presude po ovoj tužbi bile deklaratorne.²⁵ Po uspešnom okončanju parnice treće lice je podnosilo zahtev za obustavu izvršenja,

18 B. Starović, *op. cit.*, 194.

19 Čl. 56 st. 3 ZIP.

20 Rešenje Višeg suda u Novom Sadu Gž. 2598/87 od 7. 10. 1987. godine. Vid. u B. Starović, *op. cit.*, 203.

21 Vid. B. Starović, *op. cit.*, 196–197.

Nebojša Šarkić, Dragan Rašić, *Priručnik za primenu Zakona o izvršnom postupku*, Savremena Administracija 1997, 140.

22 Za nastanak znatnije štete po treće lice sudska praksa je koristila stepen verovatnosti. Vid. rešenje Višeg privrednog suda Srbije Pž. 1873/80 od 22.11.1980. godine u B. Starović, *op. cit.*, 240.

23 Čl. 65 ZIP.

24 Čl. 66 ZIP.

25 B. Starović, *op. cit.*, 197.

te bi sud doneo rešenje o obustavi izvršenje na predmetu trećeg lica i u pogledu istog ukinuo sve sprovedene radnje.²⁶

2.3. Zakon o izvršnom postupku iz 2000. godine

Treće lice u Zakonu o izvršnom postupku koji je donet 2000. godine (ZIP00) nije bilo spomenuto, kao ni pravna sredstva za zaštitu njegovih prava pa se može zaključiti da je njegova pozicija bila znatno otežana u odnosu na prethodni period.²⁷ Pravna nauka je kroz dosta sarkazma ovaj zakonodavni propust komentarisala da je zakonodavac treće lice doživljavao kao „*lošeg momka*“ koji je do tada ometao izvršni postupak.²⁸ Međutim ovo rešenje imalo je brojne negativne efekte jer su brojne izlučne tužbe koje su bile u toku bivale odbačene stupanjem na snagu novog izvršnog zakona koji nije prepoznavao prava trećeg lica i tužbu za nedozvoljenost izvršenja.²⁹ Prigovor trećeg lica sudska praksa u izvršnom postupku nije dozvoljavala.³⁰ Međutim treća lica su u većini slučajeva pred privrednim sudovima imala adekvatnu pravnu zaštitu kroz pokretanje svojinskih i državninskih tužbi uz koje su podnosili predlog za određenje privremene mere zabrane raspolaganja sa stvarima na kojima treće lice polaže neko pravo.³¹

26 Čl. 57 st. 4 ZIP.

27 Zakon o izvršnom postupku – ZIP00, *Službeni list SRJ*, br. 28/2000, 73/2000, 71/2001.

28 D. Hiber (ur.), *Novi Zakon o izvršnom postupku*, Beograd 2004, 42.

29 Drugostepeni privredni sud je potvrđivao rešenja prvostepenih sudova kojim su tužbe za izlučenje započete po starom izvršnom zakonu bile odbačene. Vid. Rešenje Višeg privrednog suda u Beogradu, Pž. 45/2001 od 25.11.2001.

30 Vid. odgovor Višeg privrednog suda utvrđen na sednici Odeljenja za privredne sporove Višeg privrednog suda u Beogradu 15.10.2001. u kome se između ostalog navodi da nije moguća analogna primena člana 48 ZIP00 kao pravnog sredstva za zaštitu prava trećeg lica. Zauzet je stav da treće lice svoja prava može ostvarivati kroz svojinsku ili posesornu tužbu u parničnom postupku uz koju bi se određivala privremena mera zabrana raspolaganja stvarima u izvršnom postupku na kojima treće lice polaže neko pravo.

31 Nije postojao propisan postupak kojim bi treće lice ostvarivalo svoje pravo kroz prigovor, te je jedini pravni put za zaštitu prava trećeg lica bio tužba u parnici što je bilo nepravično rešenje. Vid. D. Hiber, *op. cit.*, 42.

2.4. Zakon o izvršnom postupku iz 2004. godine

Nov izvršni Zakon iz 2004. (ZIP04) godine je pravna sredstva za zaštitu trećeg lica vratio na nivo koji je postojao do 2000-te godine.³² Treće lice je moglo izjaviti prigovor u izvršnom postupku, te podneti i izlučnu tužbu ako prigovor ne bi bio usvojen.³³ Zakon je dopuštao da se izvršni postupak odloži na predlog trećeg lica koje je podnelo izlučnu tužbu (do pravnosnažnog okončanja parnice), ako sud proceni da je ispunjen pravni standard mogućnosti da treće lice pretrpi znatniju štetu i može odrediti da treće lice u roku od osam dana od dana dostavljanja rešenja položi jemstvo u visini potraživanja.³⁴

2.5. Zakon o izvršenju i obezbeđenju iz 2011. godine

Zakon o izvršenju i obezbeđenju iz 2011. godine (ZIO11) uneo je brojne novine u izvršno pravo Srbije gde je svakako najvažnija uvođenje privatnih izvršitelja u pravni sistem Republike Srbije.³⁵ ZIO11 je kao pravna sredstva za zaštitu prava trećih lica predvideo prigovor i izlučnu tužbu.³⁶ Prava trećeg lica umanjena su u odnosu na ZIP04 jer je uskraćena zakonska mogućnost odlaganja izvršenja na predlog trećeg lica koje je pokrenulo izlučnu tužbu po uputu suda.³⁷ Postupak se

32 Zakon o izvršnom postupku – ZIP04, *Službeni glasnik RS*, br. 125/2004.

33 Čl. 23 ZIP04. Treće lice može sve do okončanja izvršnog postupka i bez upućivanja suda pokrenuti izlučnu tužbu protiv poverioca radi utvrđenja nedopustivosti izvršenja, Aleksandra Vasiljković, „Pravni lekovi u izvršnom postupku“, *Zakon o izvršnom postupku u praksi* (ur. Društvo sudija Srbije) 2007, 28.

34 Čl. 65 ZIP04 reguliše odlaganje na predlog trećeg lica i ne predviđa obavezu održavanja ročišta, ali sud može ročište održati, ako nađe da je to celishodno. Sud na osnovu predloga trećeg lica, dokaza o podnetoj tužbi i drugih dokaza (isprava), ocenjuje da li bi se trećem licu sprovođenjem izvršenja bez odlaganja prouzrokovala znatnija šteta. Zakonom nije propisano da su to nužno javne isprave ili po zakonu overene isprave, Privredni apelacioni sud, Materijal sa *Osamnaestog savetovanja sudija privrednih sudija Republike Srbije* 2010, 94–95.

35 Zakon o izvršenju i obezbeđenju – ZIO11, *Službeni glasnik RS*, br. 31/2011 od 9.5.2011. godine. Više o nadležnostima izvršitelja vid. N. Bodiroga, „Nove nadležnosti izvršitelja“, *Pravni život br.12/2013*, 5–16. O određenim prednostima sistema sudsko izvršiteljskog prinudnog namirenja u odnosu na van-sudsko namirenje vid.: Nenad Tešić, „O izvršnosti založne izjave“, *Pravni život* 10/2019, 495.

36 Čl. 50 ZIO 11.

37 Čl. 50 st. 7 ZIO11.

donekle razlikuje jer se prigovor trećeg lica od strane suda dostavljao i privatnom izvršitelju ukoliko je on sproveodio izvršenje. Izlučnom tužbom mora se obuhvatiti i izvršni dužnik ukoliko je i on osporio pravo na izlučenje trećem licu.³⁸ Po prigovoru trećeg lica odlučivao je sud bez obzira na okolnost da li je sprovođenje izvršenja bilo povereno sudu ili privatnom izvršitelju.

3. IZLUČNO PRAVO TREĆEG LICA PO AKTUELNOM ZAKONU O IZVRŠENJU I OBEZBEĐENJU

Treće lice ostvaruje zaštitu svojih imovinskih prava prigovorom u izvršnom postupku i tužbom za nedozvoljenost izvršenja (izlučna tužba). Prema našem Zakonu o izvršenju i obezbeđenju (ZIO) treće lice koje tvrdi da na predmetu izvršenja ima neko pravo koje sprečava izvršenje može javnom izvršitelju podneti prigovor kojim zahteva da se izvršenje utvrdi nedozvoljenim na tom predmetu.³⁹ Aktuelni ZIO prebacio je u nadležnost izvršitelja donošenje odluke po prigovoru trećeg lica što se ne može smatrati dobrim i razumnim rešenjem.⁴⁰

Treće lice je dužno da u prigovoru navede razloge za prigovor i da uz prigovor priloži isprave kojima dokazuje postojanje svoga prava,

38 Sam ZIO11 nije definisao kakvo je dejstvo pozitivne pravnosnažne presude po izlučnoj tužbi na izvršni postupak.

39 Čl. 108 st. 1 ZIO.

40 Naime sud je nepristrasan i nezavistan organ vlasti države koji po Ustavu i zakonima odlučuje o imovinskim pravama stranaka. Izvršitelj kao privatni preduzetnik ima svoj ekonomski interes da što pre sprovede izvršenje i na taj način sebi što pre obezbedi naplatu nagrade i nema potrebe da „u punoj meri“ pazi na prava trećih lica što je jako učestalo u praksi. Prema čl. 468 st. 2 ZIO (ranije član 312 prema ZIO11) javni izvršitelj obavlja delatnost kao privatni preduzetnik što dovodi u pitanje objektivnost u odlučivanju o pravima trećih lica jer je odlučivanje o imovinskim pravima građana i pravnih lica preneto u prvostepenu nadležnost privatnih preduzetnika. To izaziva veliko nezadovoljstvo stranaka jer o imovinskim pravima ne odlučuje nezavistan i nepristrasan sud, nego izvršitelji, koji nisu organ sudske niti izvršne vlasti već preduzetnici. Samim tim može se jasno zaključiti da pojam „javni izvršitelj“ jeste oksimoron imajući u vidu da se privatnom preduzetniku dodaje prefiks „javni“. Više o neadekvatnosti naziva „javni izvršitelj“ iz ZIO za lica koja nisu deo sudskog aparata, za lica koja mogu biti samo vansudski, odnosno privatni izvršitelji i koja imaju svojstvo privatnog preduzetnika vid. N. Bodiroga, *op. cit.*, 108–109.

inače se prigovor odbacuje kao nepotpun, bez prethodnog vraćanja na dopunu.⁴¹ Prigovor se od strane izvršitelja potom dostavlja izvršnom poveriocu da se o njemu izjasni u roku od osam dana od dana dostavljanja.⁴² Ako se izvršni poverilac blagovremeno ne izjasni o prigovoru ili ne ospori prigovor ili ako treće lice dokaže prigovor pravnosnažnom odlukom ili javnom ili po zakonu overenom ispravom prigovor se rešenjem izvršitelja usvaja, a izvršni postupak se u pogledu predmeta izvršenja obustavlja uz ukidanje rešenja o izvršenju i svih sprovedenih radnji.⁴³

Ukoliko prigovor trećeg lica bude odbijen ili odbačen u izvršnom postupku isto može u roku od 30 dana od dana prijema rešenja o odbacivanju ili odbijanju prigovora da pokrene parnični postupak protiv izvršnog poverioca radi utvrđenja da je izvršenje na predmetu nedozvoljeno. Pokretanje izlučne tužbe nije razlog za odlaganje izvršenja.⁴⁴ Izvršenje se na predlog trećeg lica može odložiti samo pod veoma restriktivnim uslovima ako treće lice dokazuje svoje pravo pravnosnažnom odlukom ili javnom ili po zakonu overenom ispravom, što su istovremeno i razlozi za obustavu izvršenja.⁴⁵ Malo je verovatno da treće lice u momentu podnošenja prigovora može imati pravnosnažnu presudu po izlučnoj tužbi jer ono u toj fazi izvršnog postupka saznaje da se izvršenje sprovodi na njegovoj imovini. Pored toga pravo trećeg lica koje postoji na nepokretnostima ne mora biti knjižnog karaktera i takvo treće lice ne može odložiti izvršenje što ugrožava apsolutnost njegovog prava svojine vanknjižnog karaktera.⁴⁶ Takav stav ističe Privredni apelacioni sud u Beogradu u svom rešenju Pž. 2541/19 od 9.5.2019. godine u kome se između ostalog ističe: „*Nesklad između faktičkog i knjižnog stanja u javnim knjigama koje vode pravnu evidenciju o nepokretnostima nije prethodno pitanje po tužbi za nedozvoljenost izvršenja, niti je razlog za prekid parničnog postupka do okončanja upravnog postupka u kome se odlučuje o (ne)pravilnosti upisa izvršnog*

41 Čl. 108 st. 4 ZIO.

42 Čl. 108 st. 5 ZIO.

43 Čl. 109 st. 1 ZIO.

44 Shodno čl. 111 st. 2 ZIO pokretanje parničnog postupka po izlučnoj tužbi trećeg lica ne odlaže izvršenje.

45 Upor. čl. 109 st. 1 ZIO i Čl. 123 ZIO.

46 Vanknjižna svojina na nepokretnostima predstavlja osnov za izjavljivanje prigovora trećih lica. Vid. N. Bodiroga, *op. cit.*, 348–350.

dužnika kao vlasnika.⁴⁷ Presudno za odluku po tužbi za nedozvoljenost izvršenja jeste da li su tužioci ugovorom o poklonu od 19.7.2013. godine stekli pravo vanknjižne svojine pre nego što je pokrenut postupak izvršenja.⁴⁸ Ovakva situacija može ukazati na mogućnost da treće lice koje ima vanknjižno pravo svojine na nepokretnosti može ostati bez svojinskog prava u toku sprovođenja izvršenja bez obzira što će možda steći i pozitivnu pravnosnažnu presudu po izlučnoj tužbi za nedozvoljenost izvršenja.⁴⁹

47 Pravo trećeg lica kada su u pitanju nepokretnosti ne mora biti upisano u javnim knjigama koje vode pravnu evidenciju o nepokretnostima. Vid. presudu Vrhovnog Kasacionog suda Rev. 349/2017 od 25.5.2017. godine u kojoj se ističe da treće lice može uspeti po tužbi za nedopustivost izvršenja iako je njegovo pravo na nepokretnosti vanknjižnog karaktera: <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/rev-3492017-obligaciono-pravo-nedopustivost-izvr%C5%A1enja>, 10. mart 2020.

Istovetan stav zauzeo je i Privredni apelacioni sud u presudi Pž. 2564/2014 od 23.7.2014. godine, dostupno u bazi Paragraf Leks kao i u presudi Pž. 8173/2016 od 18.10.2018, *Bilten sudske prakse privrednih sudova* br. 1/2019, 83–84.

48 Okolnost da u izvodu lista nepokretnosti prilikom oglašavanja prodaje od strane izvršitelja izvršni dužnik nije bio konačno upisan kao vlasnik jer je postojala zabeležba postojanja žalbe u pogledu njegovog upisa svojine od strane prethodno upisanih vlasnika na istoj nepokretnosti, nije prethodno pitanje za rešavanje parničnog postupka za nedozvoljenost izvršenja. Bitne činjenice za odluku po tužbi za nedozvoljenost izvršenja jesu da li su tužioci ugovorom o poklonu od 19.7.2013. godine stekli pravo svojine pre nego što je pokrenut postupak izvršenja, odnosno da li tužioci poseduju ispravu koja je valjan pravni osnov za sticanje svojine na kojoj je određeno izvršenje i da je ta isprava nastala pre nego što je pokrenut izvršni postupak čija se nedozvoljenost traži, Rešenje Privrednog apelacionog suda u Beogradu Pž. 2541/19 od 9.5.2019. godine, iz arhive Privrednog suda u Požarevcu.

49 Treće lice u momentu pokretanja izlučne tužbe veoma verovatno nema zakonski osnov za odlaganje izvršenja, a sama izlučna tužba ne odlaže sprovođenje izvršenja. Izvršitelj nepokretnost u vanknjižnoj svojini trećeg lica može prodati u postupku sprovođenja izvršenja i okončati izvršni postupak namirenjem poverioca. Nakon toga izdejstvovana pravnosnažna presuda trećeg lica po izlučnoj tužbi može poslužiti samo kao osnov za naknadu štete. Na ovaj način dolazi se do narušavanja apsolutnog dejstva stvarnih prava što nije pozitivna stvar izvršnog zakonodavstva. Trećem savesnom licu se pričinjava šteta jer on ostaje bez svoje nepokretnosti bez obzira na uspeh po izlučnoj tužbi. Kasnije mora voditi i parnične postupke za naknadu štete protiv izvršnog poverioca i eventualno izvršitelja kako bi svoje narušeno svojinsko pravo barem delimično nadoknadio. Građanskopravna odgovornost izvršitelja ne može predstavljati supstitut za neadekvatna pravna sredstva izvršnog zakona, vid. N. Bodirosa 2017, *op. cit.*, 154.

4. UPOREDNO-PРАВNA ANALIZA PRAVA PROTIVLJENJA TREĆEG LICA U IZVRŠNOM POSTUPKU

Prilikom vršenja uporednopravne analize prava protivljenja trećeg lica opravdano je poći od sličnih pravnih sistema u regionu koji su u nekadašnjoj zajedničkoj državi imali isti sistem izvršenja prema Zakonu o izvršnom postupku iz 1978. godine. Pravo trećeg lica je u Republici Sloveniji uređeno tamošnjim Zakonom o izvršenju i obezbeđenju (ZIZ).⁵⁰ Pravo trećeg lica ostvaruje se podnošenjem prigovora kojim se traži od suda da proglasi izvršenje u tom slučaju nedopuštenim na predmetu na kome treće lice ima pravo koje sprečava izvršenje.⁵¹ Ako poverilac ne odgovori na prigovor u roku od 8 dana po prijemu ili ako izjavi da se ne protivi prigovoru, sud će obustaviti izvršenje u celini ili delimično.⁵² Ukoliko prigovor ne bude usvojen treće lice ima pravo da u roku od 30 dana po prijemu rešenja suda iz izvršnog postupka pokrene tužbu za utvrđenje nedopustivosti izvršenja.⁵³ Veoma bitno pravo koje je dato trećem licu po ZIZ-u jeste propisano članom 74 kojim treće lice koje je podnelo prigovor i pokrenulo izlučnu tužbu može podneti predlog sudu da odloži izvršenje u odnosu na taj predmet pri čemu je potrebno da dokaže verovatnost postojanja njegovog prava i da će pretrpeti nepopravljivu ili tešku nadoknadivu štetu trenutnim izvršenjem. Sud predlog poverioca za odlaganje izvršenja može usloviti polaganjem kaucije.⁵⁴

Prema Ovršnom zakonu Republike Hrvatske⁵⁵ treća osoba koja tvrdi da u pogledu predmeta izvršenja ima takvo pravo koje sprečava iz-

50 Zakon o izvršenju i obezbeđenju Slovenije (Zakon o izvršbi in zavarovanju-ZIZ), *Uradni list RS*, št. 3/07 – uradno prečišćeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15, 76/15 – odl. US, 11/18, 53/19 – odl. US, 66/19 – ZDavP-2M in 23/20–SPZ-B), <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1008>, 15. mart 2020.

51 Čl. 64 ZIZ.

52 Čl. 65 ZIZ.

53 Čl. 65 ZIZ.

54 Vid. čl 73 ZIZ. Izvršenje je moguće odložiti svakako i ako treće lice poseduje pravnosnažnu sudsku odluku ili drugu izvršnu ispravu kojom dokazuje svoje pravo na spornom predmetu izvršenja. Vid. Čl. 73 st. 1 ZIZ.

55 Ovršni zakon, *Narodne Novine*, br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, na snazi od 3.8.2017, <https://www.zakon.hr/z/74/Ovr%C5%A1ni-zakon>, 15. februar 2020.

vršenje može izjaviti prigovor protiv izvršenja tražeći da se isto proglasi nedopuštenim na tom predmetu.⁵⁶ Ako se poverilac u roku od od 8 dana po prijemu prigovora ne izjasni ili prigovor trećeg lica bude osporen bilo od poverioca ili dužnika sud će treće lice uputiti rešenjem da u roku od 15 dana pokrene parnicu za nedopustivost izvršenja na tom predmetu.⁵⁷ Značajno pravo trećeg lica omogućava član 67 Ovršnog zakona kojim sud može odložiti sprovođenje izvršenja po predlogu trećeg lica koje učini verovatnim postojanje svoga prava i koje bi sprovođenjem izvršenja pretrpelo nenadoknadivu ili teško nadoknadivu štetu uz uslov da u ostavljenom roku od strane izvršnog suda pokrene parnicu za nedopustivost izvršenja.⁵⁸

Pravo Republike Srpske dozvoljava trećem licu koje pogledu predmeta izvršenja ima takvo pravo koje sprečava izvršenje podnošenje prigovora protiv izvršenja kojim se traži da se izvršenje na tom predmetu proglasi nedopuštenim u obimu u kojem su prava tog trećeg lica zahvaćena izvršenjem.⁵⁹ Sud prigovor trećeg lica dostavlja poveriocu i dužniku koji u roku od 8 dana mogu da se izjasne na isti. Sud će o prigovoru trećeg lica odlučiti u izvršnom postupku ili će podnosioca prigovora zaključkom uputiti da svoja prava ostvaruje u parnici.⁶⁰ Odlaganje započetog izvršenja treće lica može tražiti u pokrenutom parničnom postupku po izlučnoj tužbi, podnošenjem zahteva za određivanje privremene mere.⁶¹ Ukoliko donese rešenje o odlaganju izvršenja, parnični sud će odrediti i vreme na koje se ono odlaže te će ga po službenoj dužnosti dostaviti nadležnom izvršnom sudu na sprovođenje.⁶² Izvršni sud će po prijemu rešenja o odlaganju izvršenja zaključ-

56 Vid. čl 59 Ovršnog zakona.

57 Čl. 60 Ovršnog zakona. Ukoliko treće lice svoje pravo dokazuje izvršnom ispravom ili svoje pravo temelji na opštepoznatim okolnostima o prigovoru se odlučuje u izvršnom postupku.

58 Vid. čl. 67 Ovršnog zakona. Odgoda na predlog treće osobe može se usloviti jemstvom trećeg lica ako to zahteva poverilac.

59 Čl. 51 Zakon o izvršnom postupku – ZIPRS, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 59/2003, 85/2003, 64/2005, 118/2007, 29/2010, 57/2012, 67/2013, 98/2014, 5/2017 – odluka US, 58/2018 – rješenje US BiH i 66/2018.

60 Čl. 52 ZIPRS. Izvršni sud će o prigovoru odlučiti u izvršnom postupku kada to okolnosti slučaja dopuštaju, a naročito ako podnosilac prigovora dokazuje opravdanost svoga prigovora pravosnažnom presudom, javnom ispravom ili po zakonu ovjerenom privatnom ispravom.

61 Član 53 ZIPRS.

62 Član 53 ZIPRS.

kom odgoditi dalje izvršenje i nastaviće ga na predlog tražioca izvršenja, nakon pravosnažnosti odluke kojom parnični sud stavlja van snage rešenje o odgodi izvršenja ili odbacuje tužbu podnosioca prigovora, odnosno odbija njegov tužbeni zahtev.⁶³ Pravo trećeg lica je na istovetan načina kao i u Republici Srpskoj regulisano i u pravu Federacije Bosne i Hercegovine.⁶⁴

Pravo Republike Crne Gore dozvoljava licu koje tvrdi da u pogledu predmeta izvršenja ima pravo koje sprečava izvršenje da sve do okončanja postupka izvršenja, izjavi prigovor sudu kojim traži da se izvršenje na tom predmetu proglaši nedopuštenim.⁶⁵ Sud prigovor dostavlja poveriocu i dužniku kao i izvršitelju ukoliko on sprovedi izvršenje u tom predmetu.⁶⁶ Sud treće lica čije pravo oceni verovatnim rešenjem upućuje da u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja, protiv izvršnog poverioca pokrene parnični postupak radi proglašenja da je izvršenje na tom predmetu nedopušteno.⁶⁷ Sud može, na predlog trećeg lica koje je pokrenulo parnični postupak rešenjem odložiti izvršenje, ako oceni da bi to lice pretrpelo znatniju štetu i odrediti trećem licu da u roku od osam dana od dana dostavljanja rešenja položi jemstvo.⁶⁸

Pravo Severne Makedonije kroz Zakon o izvršenju nedovoljno reguliše pravni položaj trećeg lica jer su iz ovog zakona izbačeni instituti prigovora trećeg lica i mogućnost odlaganja izvršenja na predlog trećeg lica.⁶⁹ Sudska praksa u Severnoj Makedoniji dozvoljava pod-

63 Član 53 ZIPRS.

64 Zakon o izvršnom postupku Federacije BiH, *Službene novine Federacije BiH*, br. 32/2003, 52/2003 – ispr., 33/2006, 39/2006. Upor. članove 51–53 koji su totovo potpuno istovetni članovima 51–53 Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske.

65 Zakon o izvršenju i obezbjeđenju Crne Gore – ZIOCG, *Službeni list Crne Gore*, br. 36/2011, 28/2014, 20/2015, 22/2017, 76/2017 – odluka US i 25/2019.

66 Čl 67 st. 2 ZIOCG.

67 Treće lica može i bez podnošenja prigovora u izvršnom postupku podneti tužbu za nedopustivost izvršenja, čl. 68 ZIOCG.

68 Čl. 72 ZIOCG. Rešenje kojim usvaja predlog izvršnog dužnika ili trećeg lica za odlaganje izvršenja sud će dostaviti izvršnom dužniku, izvršnom poveriocu, trećem licu i javnom izvršitelju, ako izvršenje sprovedi javni izvršitelj.

69 Sam Zakon o izvršenju Severne Makedonije samo spominje treće lica i njegovo pravo da podnese prigovor za utvrđivanje nepravilnosti u radu privatnog izvršitelja. Makedonski Zakon o izvršenju (Zakon za izvršivanje – ZZI), *Služben vesnik na RM* br. 72/16 i 142/16 i Odluka na Ustaven sud U. br. 143/2016 od 29 noemvri 2017 godina, *Služben vesnik na RM* br.178/17 i Odluka na Ustaven sud

nošenje tužbi trećih lica kojom se utvrđuje nedozvoljenost izvršenja i sprovođenje izvršenja je moguće odložiti putem privremene mere u parničnom postupku kojom se određuje zabrana sprovođenja izvršenja na stvari trećeg lica koji učini verovatnim svoje pravo do pravnosnažnog okončanja parnice.⁷⁰

5. ANALIZA (NE)ADEKVATNOSTI ZAKONSKIH ODREDBI O POLOŽAJU TREĆEG LICA PO ZIO KROZ KONKRETAN PRAVOSNAŽAN PREDMET PO TUŽBI TREĆIH LICA ZA NEDOZVOLJENOST IZVRŠENJA

Kako bi se na pravi i najjasniji način prikazao pravni položaj trećeg lica u pravnom sistemu Srbije smatram celishodnim da se izloži jedan konkretan slučaj po tužbi za nedozvoljenost izvršenja. Pravosnažnom presudom Privrednog suda u Požarevcu P.152/2019 donetom 28.2.2020. godine usvojen je tužbeni zahtev tužilaca, te je utvrđeno da je u izvršnom postupku koji se vodi po rešenju Privrednog suda u Požarevcu Iiv.280/16 od 21.10.2016. godine i to pred javnim izvršiteljem A.A. iz Smedereva nedozvoljeno izvršenje na nepokretnosti objektu broj 2 garaža broj 1 u privatnoj svojini sa udelom 78/95 na katastarskoj parceli 1216 upisanoj u KO Smederevo u ln. br. 3443 KO Smederevo.

U obrazloženju citirane presude između ostalog navodi se: „Zaključkom izvršitelja A.A. Iiv. 18/17 od 3.8.2017.godine određeno je da

U. br. 135/2016 od 24 januara 2018 godin, *Služben vesnik na RM* br. 26/18, <https://www.pravda.gov.mk/resursi/2/2#>, 10. april 2020.

Više o ovoj reformi u Severnoj Makedoniji videti u referatu sudije Vrhovnog suda Makedonije, Vladimir Babunski, *Reforma izvršenja u Republici Makedoniji*, 2009, 1–3, <http://www.vsrn.mk/wps/portal/vsrn/sud/publikaciji/strucni-dela>, 10. februar 2020.

70 Takav stav zauzet je ubrzo nakon prve reforme izvršnog zakona nakon što je iz istog izbačeno pravo trećeg lica da u izvršnom postupku ističe prigovor i nakon što je ukinuta zakonska mogućnost odlaganja izvršenja na predlog trećeg lica. Vid. Zaključak broj 5 i broj 6 Građanskog odeljenja Apelacionog suda u Bitolju od 12.7.2012. godine, https://www.vsrn.mk/wps/wcm/connect/asbitola/54185f62a3434943bf72523bca532b35/GO_pravnizaklucoci2012013.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8CC1J41L088F0A1K8MT-8K00B1-54185f62_a343-4943-bf72-523bca532b35-ILTJoRP, 15. april 2020.

će se izvršenje po predlogu poverioca P.O. DOO, ovde tuženog u parnici, sprovesti na nepokretnostima dužnika V.D. iz Smedereva i to na objektu br. 2 poseban deo objekta garaža br.1 u privatnoj svojini sa udelom 78/95 nalazeća na parceli 1216 KO Smederevo. Tužioci, kao treća lica u izvršnom postupku su tvrdili da su na ovoj nepokretnosti bili upisani knjižni vlasnici, da je katastar prilikom upisa novog suvlasnika koji ima udeo na nepokretnosti od 17/95 pogrešno izvršio upis na udelu od 78/95 pa je umesto tužilaca upisao njihovog oca koji na istoj nepokretnosti ima pravo plodouživanja i lična službenost je bila upisana u javnim knjigama, zbog čega je podneta žalba drugostepenom upravnom organu. Izvršitelj je odbio prigovor trećih lica, te su ista upućena da mogu pokrenuti parnični postupak u roku od 30 dana po prijemu istog. Prvostepeni sud utvrđuje da su tužioci stekli valjan pravni osnov za sticanje prava svojine na zgradi broj 2 nalazećoj na parceli 1216 KO Smederevo još 19.07.2013. godine pre pokretanja izvršnog postupka Iiv. 280/16 ovog suda, kao i pre donošenja zaključka izvršitelja A.A Iiv. 185/17 od 3.8.2017.godine.“

Prvostepeni sud zapaža i konstatuje dodatne bitne propuste prilikom sprovođenja izvršenja izvršitelja A.A. u predmetu Iiv. 18/17 o čemu se navodi: „izvršitelj je prilikom određivanja prodaje nepokretnosti izvršnog dužnika imao mogućnost da proda nepokretnosti izvršnog dužnika koje su nesporno bile uknjižene u njegovoj svojini i koje su bila manje kvadrature u odnosu na objekat koji je bio izabran da izvršitelj prodaje u izvršnom postupku“.⁷¹ Prvostepeni sud je utvrdio

71 Naime iz spisa predmeta izvršitelja A. A Iiv. 18/17 sud je utvrdio da je izvršitelj 19.5.2017. godine tražio podatke o nepokretnoj imovini izvršnog dužnika. Izvršitelj je dobio podatke od RGZ SKN Smederevo da je izvršni dužnik upisan kao vlasnik više nepokretnosti lokala i zemljišta. Izvršitelj je dobio podatke od katastra da je izvršni dužnik upisan kao vlasnik na više nepokretnosti-lokala manjih površina. Predlog poverioca bio je da izvršitelj sam odabere nepokretnost koja će biti predmet prodaje. Javni izvršitelj se odlučuje da ne vrši prodaju nepokretnosti na kojima je izvršni dužnik pravnosnažno upisan kao vlasnik i koje su manje površine, već se odlučuje da proda objekat najveće površine i pri tome nije imao u vidu, a morao je imati u vidu da je u listu nepokretnosti koji mu je SKN dostavio bila upisana zabeležba da prvostepena odluka o upisu posebnog dela objekta garaže 1 na izvršnog dužnika sa udelom 78/95 nije konačna, a koja zabeležba je bila jasno upisana u teretnom listu. Pored toga sam izvršni dužnik je upisan kao plodouživalac na spornoj nepokretnosti sa doživotnim pravom upotrebe i korišćenja sporne nepokretnosti, a koji upis je pravnosnažan već nekoliko godina unazad. Načelo srazmere se mora poštovati prilikom sprovođenja izvršenja, što u konkretnom slučaju nije poštovano pri čemu nije ni sa dovoljnom profesionalnom pažnjom

i da je u postupku sprovođenja izvršenja izvršitelju previše popuštala koncentracija prilikom čitanja procene tržišne vrednosti nepokretnosti na kojoj treća lica imaju vanknjižno pravo svojine.⁷²

čitao list nepokretnosti, te je određeno sprovođenje izvršenja na nepokretnosti na kojoj izvršni dužnik nije bio konačno upisan kao imalac prava svojine, a bio je konačno upisan kao plodouživalac. Više o potrebi poštovanja načela srazmernosti vid. presudu Evropskog suda za ljudska prava (ECtHR) Vaskrsić v. Slovenia, 25. april 2017, broj predstavke 31371/12, <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=ECHR&feeds&c=>, 15. mart 2020. Evropski sud za ljudska prava u Strazburu naložio je državi Sloveniji da državljaninu te zemlje Zoranu Vaskrsiću isplati 85.000 evra odštete zbog prodaje njegove kuće radi duga za vođu od 124 evra u postupku izvršenja. Vid. Slađana Aras Kramar, Zaštita ovršenika u svetlu novina u ovrsi na nekretnini, *Pravni vjesnik* (ur. Ivana Tucak) 3–4, Osijek 2017, 22–24.

- 72 „Konkretno izvršni postupak koji se sprovodi po rešenju suda Iiv. 280/16 od 21.10.2016. godine nije pravilno i sa potrebnom pažnjom i koncentracijom vođen od strane izvršitelja A.A. jer je istom popuštala koncentracija prilikom čitanja procene procenitelja A.C. DOO Beograd gde je izvršio omašku i nije utvrdio da je procena nevalidna što je bila sama napomena procenitelja. Izvršitelj je morao više obratiti pažnju prilikom čitanja same procene pravnog lica A.C. DOO Beograd, a koji procenitelj je dostavio procenu sa znatnim ograničenjima svoje procene u pogledu validnosti iste koja je data pod pretpostavkama i koja je sadržala upozorenje o validnosti procene samo u slučaju da su pretpostavljeni podaci procenitelja tačni. U ovom parničnom postupku pokazalo se da su podaci bili pogrešni, da se objekat nalazi u znatno boljem stanju i da su uloženi materijali više nego prosečne vrednosti, pa sama garaža broj 1 odnosno 78/95 udela iste vredi na tržištu 3 puta više od same procene koju je dao procenitelj A.C. DOO Beograd sa ograničenjima. Parnične stranke nisu imale bilo kakvih primedbi na nalaz veštaka građevinske struke koji je utvrdio tržišnu vrednost nepokretnosti na kojoj izvršitelj A.A. sprovodi izvršenje u predmetu Iiv. 18/17 na iznos od 7.192.086,00 dinara, pa je sud isti prihvatio u celosti obzirom da je isti dat stručno, savesno, na osnovu pravila struke i objektivnih podataka. Prilikom ocene nalaza veštaka sud je imao u vidu i procenu pravnog lica A.C. DOO Beograd od 12.12.2017. godine u kojoj su sve garaže na parceli 1216 KO Smederevo procenjene na iznos od 1.858.380,27 dinara odnosno navedena procena odnosila se za celokupan posebni deo objekta broj 1 u okviru zgrade 2 na parceli 1216 KO Smederevo. Sama procena iz izvršnog postupka sadrži u sebi ograničenje u pogledu validnosti jer se procenitelj prilikom iste bazirao na pretpostavkama i nije izvršio uvid u samu nepokretnost već je procenu izvršio na temelju prosečnih vrednosti ne ulazeći u tačno stanje objekta koji procenjuje. Zbog toga je procenitelj A.C. DOO Beograd dao ograničenje u pogledu ispravnosti iste uz same napomene u navedenoj proceni da je procena validna samo u slučaju da podaci odgovaraju stvarnom stanju. Samim tim jasno je da procena procenitelja A.C. DOO Beograd nije bila validna jer je ona bila izuzetno niža u odnosu na

ZIO ne dozvoljava trećim licima da u parničnom postupku traže odlaganje izvršenja u situacijama kada po uputu izvršitelja pokrenu tužbu za nedopustivost izvršenja, iako svoje pravo na predmetu – nepokretnosti na kojoj se sprovodi izvršenje učine verovatnim. Samim članom 455 st. 2 ZIO zabranjeno je određivanje privremene mere kojom se zabranjuje sprovođenje izvršenja, te sudovi u Srbiji ne mogu da donose privremene mere kojim bi se odložilo sprovođenje izvršenja na imovini trećih lica.⁷³ U Republici Srpskoj i Federaciji BiH može se privremenom merom odložiti izvršenje po predlogu trećeg lica, ali u ovim pravnim sistemima ne postoje vanskudski – privatni izvršitelji. Izvršni zakon Severne Makedonije ne dozvoljava trećem licu ni prigovor u izvršnom postupku, niti odlaganje ali sudska praksa ima jasan stav da se privremenom merom po predlogu trećeg lica koje je pokrenulo parnicu za utvrđenje nedopustivosti izvršenja može naložiti izvršitelju da odloži sprovođenje izvršenja.⁷⁴ Treće lice u Srbiji teorijski gledano može dokazati verovatnost svog potraživanja po tužbi za nedopustivost izvršenja kao i verovatnost postojanja opasnosti da će njegovo nenovčano potraživanje biti osujećeno ili znatno otežano ukoliko izvršitelj sprovede izvršenje, ali izvršenje ne može odložiti osim u konkretnom izvršnom postupku pod veoma restriktivnim uslovima.⁷⁵

Samim tim potencijalno je moguće da se dogodi situacija u kojoj treće lice koje ima vanknjižnu svojinu na nepokretnosti podnese prigovor u postupku izvršenja, da bude upućeno na parnicu i istu pokrene. To treće lice nema mehanizam da traži odlaganje izvršenja do pravnosnažnog okončanja parnice za utvrđenje nedopustivosti izvršenja.⁷⁶ Sasvim je realna situacija da izvršitelj sprovede izvršenje do

tržišnu procenu jer procenitelj nije izvršio uvid u objekat koji je bio predmet procene. Sudski veštak je izvršio uvid u objekat koji je predmet procene i utvrdio znatno višu tržišnu vrednost u pogledu garaže broj 1 (4 garažnih mesta) odnosno udela garaže 1 od 78/95.“

73 Vid. čl. 455 st. 2 ZIO. Pravnosnažnim Rešenjem Privrednog suda u Požarevcu I.5/2020 od 11.3.2020. godine odbačen je kao nedozvoljen predlog određenja privremene mere da se na osnovu pravnosnažne i izvršne presude ovog suda kojom je utvrđena nedozvoljenost izvršenja P.152/2019 od 28.2.2020. godine zabrani dalje sprovođenje izvršenja po rešenju istog suda I.iv.180/2016 od 21.10.2016. godine, iz arhive Privrednog suda u Požarevcu. Predlog je odbačen na osnovu čl. 455 stav 2 ZIO.

74 Vid. fn. 70.

75 Vid. fn. 45.

76 Uslovi za odlaganje po predlogu trećeg lica u ZIO su veoma strogi i po pravilu teško mogu biti ispunjeni u fazi pokretanja izlučne tužbe. Razlozi koji su pro-

pravnosnažnog okončanja parnice u kojoj se donese pozitivna odluka po izlučnoj tužbi trećeg lica.⁷⁷ Imajući u vidu da je pravo svojine apsolutno prema Ustavu Srbije postavlja se pitanje da li se ovo apsolutno pravo relativizuje kroz Zakon o izvršenju i obezbeđenju i sistem sprovođenja izvršenja od strane vansudskih izvršitelja.

6. (STVARNO)PRAVNI EFEKTI PRAVNASNAŽNE PRESUDE KOJOM SE UTVRĐUJE NEDOZVOLJENOST IZVRŠENJA PO TUŽBI TREĆEG LICA

Kao što je obrazloženo u konkretnom primeru iz sudske prakse moguće je da se nepokretnost trećih lica proda u izvršnom postupku pred izvršiteljem pre nego što treće lica steknu pravnosnažnu presudu kojom se utvrđuje nedozvoljenost izvršenja na njihovoj nepokretnosti. Postavlja se bitno pitanje da li pravnosnažna presuda kojom je utvrđena nedozvoljenost izvršenja ima stvarnopravne efekte ako je nepokretnost već prodana tokom trajanja parničnog postupka ili je ona samo

pisani za odlaganja suštinski jesu i razlozi za obustavu izvršenja na toj stvari trećeg lica. Vid. Čl. 123 ZIO. Opširnije o odlaganju izvršenja na predlog trećeg lica. N. Tešić, „Odlaganje izvršenja arbitražne odluke – *periculum in mora* ili *ultima ratio* u odbrani dužnika od neopravdanog osiromašenja?“, *HARMONIUS – Journal for Legal and Social Studies in South East Europe* 2018, 315–316.

77 Upravo je u predmetu Privrednog suda u Požarevcu P.152/2019 do pravnosnažnosti presude kojom je utvrđena nedopustivost izvršenja izvršitelj prodao nepokretnost u vlasništvu trećih lica i to za prodajnu cenu 3 puta nižu od tržišne, te je pitanje da li postoji bilo kakav stvarnopravni efekat pozitivne pravnosnažne presude po izlučnoj tužbi ili ona predstavlja samo polazni osnov za naknadu štete. Otvara se pitanje da li se ovakvim efektima pravnosnažne sudske presude može smatrati da u našem pravu postoji adekvatna zaštita prava trećeg lica i načela apsolutnosti prava svojine. U izvršnom predmetu Privrednog suda u Požarevcu Iiv 280/2016 koji se sprovodi pred javnim izvršiteljem A. A. iz Smedereva usvojen je zahtev za otklanjanje nepravilnosti trećih lica te je utvrđeno da je u postupku izvršenja istog suda Iiv 280/2016 od 21.10.2016. godine izvršitelj prodao nepokretnost, za koju je pravnosnažnom presudom ovog suda P.152/2019 od 28.2.2020. godine utvrđena nedozvoljenost izvršenja. Konstatovano je da izvršitelj čini nepravilnost jer nije odlučeno po predlogu trećih lica za obustavu izvršenja na osnovu čl. 111 st. 5 ZIO a nastavlja se sa sprovođenjem izvršenja i to na sam dan pravnosnažnosti presude P.152/2019 od 28.2.2020.godine o čemu je obavešten izvršitelj, Rešenje Privrednog suda u Požarevcu Ipv.(Iv)80/2020 od 7.7.2020. godine, iz arhive suda.

polazni osnov za protivizvršenje primljenog novca od strane poverioca i eventualnu naknadu štete od javnog izvršitelja. Prema stavu pravne doktrine nakon donošenja zaključka o predaji nepokretnosti kupac je stekao pravo svojine na osnovu odluke javnog izvršitelja, pa je pravo svojine trećeg lica prestalo donošenjem zaključka o predaji nepokretnosti.⁷⁸ Pravna teorija smatra da ako bi sud pravnosnažno utvrdio nedozvoljenost izvršenja nakon što je izvršni poverilac namiren treće lice ne može podneti zahtev za obustavu postupka već samo predlog za protivizvršenje.⁷⁹

Sudska praksa nije saglasna sa pravnom doktrinom da presuda kojom se utvrđuje nedozvoljenost izvršenja ima samo obligaciono pravne posledice ako je nepokretnost prodana tokom sprovođenja izvršenja i u slučaju kada je donet je zaključak o predaji i kupac upisan u katastar nepokretnosti kao vlasnik. Odredbom člana 111 ZIO propisano je da ako izvršni postupak nije još okončan a sud je pravnosnažnom presudom utvrdio nedozvoljenost izvršenja na predmetu javni izvršitelj na predlog trećeg lica u pogledu tog predmeta obustavlja izvršni postupak i ukida rešenje o izvršenju i sve sprovedene radnje.⁸⁰ Izvršnim zakonom propisana je mogućnost za treće lice koje je ishodovalo pozitivnu presudu po tužbi za nedozvoljenost izvršenja da traži obustavu izvršenja ako isti postupak nije okončan. Vremenska granica do koje se zahtev za obustavu trećeg lica može podneti je okončanje izvršnog postupka. Taj stav potvrđuje i praksa Privrednog apacionog

78 N. Bodiroga, *op. cit.*, 353.

79 N. Bodiroga, *op. cit.*, 374. Predlog za obustavu izvršenja prema pravnoj doktrini je moguće podneti na osnovu pravnosnažne odluke kojom je utvrđena nedozvoljenost izvršenja samo pre namirenja izvršnog poverioca i pre donošenja zaključka o predaji nepokretnosti kupcu.

80 Odredbom člana 128 ZIO propisano je da se izvršni postupak okončava obustavom ili zaključenjem. Nakon okončanja izvršnog postupka nepokretnost se nalazi već u svojini kupca i treće lice može samo pokretati nove parnične postupke za naknadu štete od izvršnog poverioca i eventualno protiv izvršitelja. Naime izvršitelji često stvar trećeg lica prodaju ispod tržišne cene, a treće lice od izvršnog poverioca može dobiti naknadu štete u visini iznosa dobijenog prodajom stvari trećeg lica (u slučaju utvrđenja izvršenja nedopuštenim). Za razliku do tržišne cene i eventualno afekcionu vrednost stvari postoji odgovornost izvršitelja. Vid. Radmila Krstić, „Odgovornost javnog izvršitelja za štetu nastalu u postupku izvršenja ili obezbeđenja“, *Pravni život* 12/2017, 210–211. Odluka izvršnog suda kojom se usvaja zahtev za otklanjanje nepravilnosti u sprovođenju izvršenja od strane izvršitelja jeste osnov za naknadu štete u parničnom postupku. Vid. N. Bodiroga, *op. cit.*, 154–155.

suda u Beogradu (PAS). Rešenjem PAS Iž.563/2020 od 21.5.2020. godine usvojena je žalba trećih lica protiv rešenja javnog izvršitelja A. A. I.iv.18/2017 od 16.3.2020. godine kojim je odbijen predlog trećih lica za obustavu izvršnog postupka, pa je isto rešenje izvršitelja ukinuto.⁸¹ Treća lica koja su stekla pravnosnažnu presudu pred Privrednim sudom u Požarevcu P.152/2019, opisanu u delu 5 rada, kojom je utvrđena nedozvoljenost izvršenja na nepokretnosti trećih lica podneli su dana 6.3.2020. godine izvršitelju predlog za obustavu izvršnog postupka i ukidanje svih sprovedenih radnji. Izvršitelj je zahtev za obustavu odbio sa obrazloženjem da je donet zaključak o predaji nepokretnosti kupcu, da je kupac upisan kao vlasnik nepokretnosti u katastru, ali je u toku akcesorni izvršni postupak za predaju u posed nepokretnosti kupcu, te izvršni postupak nije okončan. Izvršitelj je u svom rešenju izneo stav da pravnosnažna presuda suda P.152/2019 od 28.2.2019. godine nije od bilo kakvog uticaja na dalje sprovođenje izvršenja. PAS je uputio izvršitelja na preciznije tumačenje člana 111 ZIO, te je vratio predmet na ponovno odlučivanje. U ponovnom odlučivanju izvršitelj A. A. iz Smedereva doneo je rešenje I.iv.18/2017 dana 12.6.2020. godine kojim je odbijen predlog trećih lica za obustavu izvršenja. Postupajući po žalbi PAS je doneo rešenje Iž.1109/2020 dana 22.7.2020. godine kojim se usvaja žalba trećih lica i preinačava rešenje izvršitelja A. A. I.iv.18/2017 od 12.6.2020. godine, te je obustavljeno izvršenje na nepokretnosti objektu br. 2 poseban deo objekta garaža br.1 u privatnoj svojini sa udelom 78/95 nalazeća na parceli 1216 KO Smederevo, pa je ukinut zaključak izvršitelja A. A. I.iv.18/2017 od 3.8.2017. kojim je određeno sprovođenje izvršenja upisom zaključka o sprovođenju izvršenja u katastarske knjige, utvrđenjem vrednosti nepokretnosti, zabeležbom javne prodaje, prodajom nepokretnosti i namirenjem izvršnog poverioca iz iznosa dobijenog kupoprodajnom cenom, te su u odnosu na predmetnu nepokretnost ukinute sve sprovedene radnje.⁸²

U obrazloženju rešenja PAS Iž.1109/2020 od 22.7.2020. godine navodi se: „Nisu osnovani navodi izvršitelja iz ožalbenog rešenja da pravnosnažna presuda Privrednog suda u Požarevcu P.152/2019 od 28.2.2020. godine nema pravno dejstvo u smislu člana 111 ZIO da bi

81 Rešenje PAS Iž.563/2020 od 21.5.2020. godine dostupno u arhivi Privrednog apelacionog suda.

82 Rešenje PAS Iž. 1109/2020 od 22.7.2020. godine dostupno u arhivi Privrednog apelacionog suda.

se obustavio izvršni postupak i ukinule sve sprovedene radnje, te da je predlog za obustavu nemoguć nakon prodaje nepokretnosti kupcu i da pravnosnažna sudska presuda ne može imati uticaj na izvršeni prenos prava svojine na kupca. Zaključci izvršitelja da je kupac u izvršnom postupku stekao svojinu na osnovu člana 20 st. 2 Zakona o osnovama svojinskopravnih odnosa i da treća lica imaju samo pravo na naknadu štete na osnovu čl. 193 st.3 ZIO nisu ispravni“. Drugostepeni privredni sud nalazi: „Izvršni postupak nije okončan obustavom niti zaključenjem, te okolnost namirenja poverioca u postupku izvršenja nije od uticaja na primenu čl. 111 ZIO u pogledu obustave izvršenja. Neosnovani su navodi izvršitelja iz ožalbenog rešenja da treća lica imaju samo osnov za naknadu štete u smislu čl. 193 st. 3 ZIO koji se odnosi na slučaj usvajanja zahteva za otklanjanje nepravilnosti, te pravnosnažna sudska presuda za utvrđenje nedozvoljenosti izvršenja ima erga omnes dejstvo u smislu čl. 360 st. 2 i 3 Zakona o parničnom postupku. Pravnosnažna presuda Privrednog suda u Požarevcu P.152/2019 od 28.2.2020. godine kojom je utvrđena nedozvoljenost izvršenja vezuje svojom sadržinom sud, javnog izvršitelja, stranke u parnici kao i sva treća lica na koja se zbog prirode spora odnosi, te je ožalbeno rešenje preinačeno i odlučeno kao u izreci.“

Postojeća zakonski nedorečena situacija u pogledu efekata pravnosnažne presude kojom je utvrđena nedozvoljenost izvršenja po tužbi trećeg lica a nepokretnost je prodana od strane izvršitelja izaziva brojne praktične i teorijske probleme koji nisu jasno raspravljani Zakonom o izvršenju.⁸³ Pravna doktrina smatra da takva presuda može imati samo dejstvo osnova za naknadu štete, ali se aktuelna sudska praksa ne slaže sa ovim rešenjima i smatra da efekti pravnosnažne presude kojom je utvrđena nedozvoljenost izvršenja imaju dejstvo *erga omnes* i prema kupcu iz postupka izvršenja.⁸⁴

83 Nejasne su posledice obustave izvršnog postupka nakon što se ukinu sve sprovedene izvršne radnje među kojima je ukinuta i radnja prodaje nepokretnosti.

84 Da će do ovih problema dolaziti sudije praktičari su ukazivali još prilikom donošenja ZIO i njegovih izmena, ali njihovi stavovi nisu uvaženi. Vid. Mladen Nikolić, „Zakon o imenama i dopunama ZIO (prikaz najnačajnijih izmena i kritički osvrt)“, *Bilten sudske prakse PAS* 3/2019, 407–409.

7. ZAKLJUČAK

Gotovo svi pravni sistemi na prostorima nekadašnje SFRJ dozvoljavaju prigovor trećeg lica u izvršnom postupku.⁸⁵ Međutim pravo trećeg lica nije u svim sistemima podjednako zaštićeno. U gotovo svim pravnim sistemima u regionu treće lice koje je pokrenulo parnični postupak za utvrđenje nedozvoljenosti izvršenja na predmetu na kome polaže neko pravo može tražiti odlaganje izvršenja. Uslov da bi se izvršenje odložilo na predlog trećeg lica koje je pokrenulo izlučnu tužbu jeste pravni standard da postoji verovatnost njegovog potraživanja kao i opasnost da bi sprovođenjem izvršenja treće lice pretrpelo nenadoknadivu ili teško nadoknadivu štetu.⁸⁶ U svim pravnim sistemima bivše SFRJ izuzev Srbije i Severne Makedonije moguće je prema izvršnim zakonima odložiti izvršenje na predlog trećeg lica koje je pokrenulo parnicu, ukoliko treće lice položi jemstvo i ako postoji opasnost da bi sprovođenjem izvršenja treće lice pretrpelo nenadoknadivu ili teško nadoknadivu štetu.⁸⁷ Pravni sistemi koji su do 2011 godine bili uzor srpskom izvršnom pravu poput Austrije i Nemačke dozvoljavaju odlaganje izvršenja na predlog trećeg lica koje je pokrenulo parnicu za nedopustivost izvršenja.⁸⁸ Komparativnom – uporedno pravnom analizom može se jasno utvrditi da su prava trećeg lica najmanje zaštićena u Srbiji od svih pravnih sistema nastalih od bivše SFRJ, te da je naš ZIO verovatno inspirisan izvršnim zakonom Severne Makedonije, po kome su prava trećeg lica potpuno simbolična i sastoje se u prigovoru na nepravilnost

85 Izuzetak je Izvršni zakon Severne Makedonije.

86 Izvršenje se odlaže u Sloveniji, Hrvatskoj, Crnoj Gori odlukom izvršnog sudije, dok se u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Severnoj Makedoniji izvršenje odlaže putem privremenih mera iz parničnih postupaka, što je već detaljno opisano u odeljku IV rada.

87 Doduše i u Severnoj Makedoniji sudska praksa dozvoljava odlaganje izvršenja po predlogu trećeg lica ali putem privremene mere kojom se izvršitelju zabranjuje dalje sprovođenje izvršenja.

88 Potrebno je napomenuti da u ovim pravnim sistemima ne postoje privatni izvršitelji i da se izvršenje sprovodi sudskim putem. Više o sudskom sistemu izvršenja u Nemačkoj, a posebno na nepokretnostima prema Zakonu o prinudnoj prodaji i prinudnoj upravi (*Gesetz über die Zwangsversteigerung und die Zwangsverwaltung*: ZVG). Vid. Srđan Stojilković „Eristička dijalektika u konceptu Evrohipoteke“, *Pravni život* 10/2014, 465 . Izvršenje je moguće odložiti po predlogu trećeg lica i u Mađarskoj. Vid. M. Salma, *op. cit.*, 208–209.

u radu izvršitelja.⁸⁹ Preporuke i smernice Evropske komisije u pogledu izvršenja takođe jasno govore da treća lica moraju imati jasan i efikasan zakonom propisan mehanizam za ostvarivanje svojih prava u izvršnom postupku.⁹⁰ Samo u Srbiji moguće je da treće lice pravnosnažno uspe po tužbi za nedozvoljenost izvršenja i da potencijalno ostane bez svoje nepokretnosti ili pokretne stvari. Razlog tome je što samo u Srbiji nije moguće odložiti izvršni postupak do pravnosnažnosti okončanja parničnog postupka za utvrđenje nedozvoljenosti izvršenja.⁹¹ ZIO propisuje previše restriktivne razloge za odlaganje izvršenja po predlogu trećeg lica i to samo ako treće lice dokazuje svoje pravo pravnosnažnom odlukom ili javnom ili po zakonu overenom ispravom. Navedeni razlozi suštinski i jesu razlozi za obustavu izvršenja.

Kako bi pravo trećeg lica bilo adekvatno zaštićeno u skladu sa Ustavom Srbije potrebne su reforme izvršnog zakona kojim bi se najpre u nadležnost suda vratilo donošenje prvostepene odluke po prigovoru trećeg lica.⁹² Potrebno je potom da se *de lege ferenda* unese izmena u

- 89 Međutim kako smo u odeljku IV naveli sudska praksa u Makedoniji dozvoljava izlučnu tužbu trećem licu i odlaganje izvršenja putem privremene mere, vid. fn. 67.
- 90 Recommendation Rec (2003) 17 of the Committee of Ministers to member states on enforcement, (adopted on 9 September 2003 at the 851st meeting of the Ministers' Deputies). Vid. čl. III 1a, III 1 g, III 2 c., https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805df135, 5. januar 2020. Prava trećeg lica moraju se štiti i prema novijim smernicama Evropske komisije, Guidelines for a Better Implementation of the Existing Council of Europe's Recommendation on Enforcement, adopted by the CEPEJ 14th plenary meeting (Strasbourg, 9–10 December 2009). Vid. čl. 8, 18, 75 a., <https://rm.coe.int/16807473cd>, 15. februar 2020.
- 91 Ovu situaciju izvršitelji obilato koriste i prodaju stvar o kojoj se vodi parnica za nedozvoljenost izvršenja pre pravnosnažne sudske presude, nakon čega treće lice potencijalno ostaje bez svojinskog prava iako uspe po izlučnoj tužbi. Više o nepravilnostima o radu izvršitelja i preporuci da se izvršni postupak vrati sudu u nadležnost vid. Savet za borbu protiv korupcije Republike Srbije, Izveštaj o prenosu izvršenja u nadležnost javnih izvršitelja broj: 021-00-1855/2019 od 21.2.2019.godine, <http://www.antikorupcija-savet.gov.rs/izvestaji/cid1028-3278/izvestaj-o-prenosu-izvršenja-u-nadleznost-javnih-izvršitelja>, 15. februar 2020.
- 92 Izvršni postupak nije administrativni, niti evidencijski, to je postupak u kome se donese odluke o imovinskim pravima učesnika u izvršenju. Odluke u postupku izvršenja koje moraju biti pravične i javne donosi nezavisan i nepristrasan sud u smislu člana 6. Konvencije o ljudskim pravima. Zbog toga je ne tako davno i Republika Hrvatska ukinula sistem privatnih izvršitelja pri čemu se pokazalo da je to dobra odluka. Udruženje izvršitelja Hrvatske je pred Ev-

izvršnom zakonu po kojoj bi sud mogao dozvoliti odlaganje izvršenja po predlogu trećeg lica koje je pokrenulo parnicu za nedozvoljenost izvršenja, ukoliko treće lice učini verovatnim svoje pravo i ukoliko sud oceni da bi izvršenjem na spornom predmetu treće lice pretrpelo znatniju štetu, pri čemu bi odlaganje sprovođenja izvršenja sud mogao usloviti polaganjem jemstva od strane trećeg lica u visini tržišne vrednosti predmeta izvršenja.⁹³ Ovakvom odredbom o odlaganju izvršenja po predlogu trećeg lica bilo bi ostvareno ustavno pravo na imovinu trećeg lica u punoj meri.⁹⁴

ropskim sudom pravde pokrenula postupak protiv Evropske komisije EU zato što je Hrvatska kao član EU ukinula sistem privatnih izvršitelja bez bilo kakvih negativnih posledica iz Evropske Unije, tako da proizilazi da je potpuno u skladu sa preporukama EU prihvatljivo ukinuti sistem privatnih izvršitelja. Opširnije o neuspešnosti uvođenja u pravni sistem republike Hrvatske vanskudskih izvršitelja i odluci Ustavnog suda Hrvatske U. I-5612/2011 od 23.1.2013. godine kojom je utvrđena sloboda zakonodavca da izabere model izvršenja koji smatra delotvornijim, te izbor zakonodavca da ukine sistem privatnih izvršitelja ne podleže ustavnom nadzoru vid. N. Bodiroga *op. cit.* fn. 2, 58–59. Preporuke EU koje se bave oblašću izvršenja koriste široku formulaciju da je izvršitelj (engl. *enforcement agent*) lice koje je od države ovlašćeno da sprovodi postupak izvršenja, bez obzira dali je ovo lice zaposleno od države ili ne, što govori o tome da sistem privatnih izvršitelja nije neophodan, bitno je da sam postupak bude siguran i efikasan, Nenad Tešić, „Identitet predmeta izvršenja – osnov za utvrđivanje troškova postupka“, *Harmonius* 1/2015, 254–255.

- 93 Odredba bi mogla glisiti: „Odlaganje izvršenja po predlogu trećeg lica sud može usloviti po predlogu trećeg lica koje je po uputu suda pokrenulo parnicu za nedozvoljenost (nedopustivost) izvršenja i koje učini verovatnim postojanje svog prava na predmetu na kome se sprovodi izvršenje ukoliko bi sprovođenjem izvršenja na tom predmetu pretrpelo znatnu štetu pri čemu će sud odlaganje usloviti polaganjem jemstva od strane trećeg lica u visini tržišne vrednosti spornog predmeta izvršenja.“
- 94 Uslovljavanjem odlaganja po predlogu trećeg polaganjem jemstva ujedno bi se i eleminisala treća lica koja ovo pravo zloupotrebljavaju kako bi se izvršenje što duže otezalo čime čine uslugu dužnicima.

Srđan Stojilković, LL.M.
Judge, Commercial Court in Požarevac

LAWSUIT FOR ILLEGALITY OF ENFORCEMENT
OF A THIRD PARTY FROM EXECUTIVE
PROCEEDINGS AND (IN)ADEQUACY OF
PROTECTION OF THE PROPERTY RIGHT OF A
THIRD PARTY IN THE LEGAL FRAMEWORK OF
THE REPUBLIC OF SERBIA

Summary

Enforcement laws in Serbia and in other countries give right to third parties whose movable or immovable property has become the subject of enforcement, even though they are not owned by the enforcement debtor, to oppose enforcement on their property in the form of objections or with a lawsuit for illegality of enforcement or to have both procedural possibilities cumulatively recognized. The right of a third party in our national law is exercised through an objection, first and foremost in the enforcement procedure, decided by the enforcement agents. If the third party's objection is not upheld, it is referred to the possibility of initiating civil proceeding before the court that ordered the enforcement. The current Law on Enforcement and Security of the Republic of Serbia does not recognize the possibility of postponing enforcement in the case of an action for inadmissibility of enforcement, except in very restrictive conditions, having therefore negative legal consequences for the property right of third parties. A third party may succeed in a lawsuit for illegality of enforcement as well as to prove with a final court's verdict that the enforcement on the movable or real estate in his ownership was illegal, but to remain without property rights on his property. We question the adequacy of the present legal solutions and the level of legal protection of the rights of third parties through the legal system of the Republic of Serbia.

Key words: *Action for illegality of enforcement. – Objection of a third party. – Postponement of the execution on the proposal of a third party. – The effect of a final verdict on a lawsuit for illegality of execution. – Principle of absoluteness of property rights.*

LITERATURA

- Aras Kramar S., „Zaštita ovršenika u svjetlu novina u ovrsi na nekretnini“, *Pravni vjesnik* (ur.Ivana Tucak), 3–4, Osijek 2017.
- Babunski V., *Reforma izvršenja u Republici Makedoniji*, 2009, dostupno na: <http://www.vsrn.mk/wps/portal/vsrn/sud/publikaciji/strucni-dela>.
- Bodiroga N., „Nove nadležnosti izvršitelja“, *Pravni život* 12/2013;
- Bodiroga N., *Novi izvršni postupak*, Beograd 2017.
- Vasiljković A., „Pravni lekovi u izvršnom postupku“, *Zakon o izvršnom postupku u praksi*, Društvo sudija Srbije, 2007.
- Votson A. *Pravni transplantirani-Pristup uporednom pravu*, Beograd 2010.
- Gavella N. et.al., *Stvarno pravo*, Zagreb 1998.
- Goršić F., *Tumač Zakona o izvršenju i obezbeđenju (izvršnog postupka)*, Zagreb, 1930.
- Jakšić A., *Građansko procesno pravo*, Beograd 2008.
- Knežević M., „Krug opozicionih razloga u prigovoru protiv rešenja o izvršenju na osnovu izvršne isprave, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* XLVIII/4;2014.
- Krstić R., „Odgovornost javnog izvršitelja za štetu nastalu u postupku izvršenja ili obezbeđenja“, *Pravni život* 12/2017.
- Ministarstvo pravde*, Knjiga obrazaca za Zakon o izvršenju i obezbeđenju (Izvršni postupnik), Beograd 1938.
- Nikolić M., „Zakon o imenama i dopunama ZIO (prikaz najnačajnijih izmena i kritički osvrt)“, *Bilten sudske prakse PAS* 3/2019, Beograd 2019.
- Salma M., „Prigovor trećeg lica i tužba protiv izvršenja“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu*, 2/2014, Novi Sad, 2014.
- Stanković O., Orlić M., *Stvarno pravo*, Beograd 1999.
- Starović B., *Komentar zakona o izvršnom postupku*, Beograd 1991.
- Stojanović D., Pop Georgiev D., *Komentar zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima*, Beograd 1983.
- Stojilković S., „Eristička dijalektika u konceptu Evrohipoteke“, *Pravni život* 10/2014.

Tešić N., „Identitet predmeta izvršenja-osnov za utvrđivanje troškova postupka“, *Harmonius*1/2015.

Tešić N., „Odlaganje izvršenja arbitražne odluke –*periculum in mora* ili *ultima ratio* u odbrani dužnika od neopravdanog osiromašenja?“, *Harmonius* 1/2018.

Tešić N., „O izvršnosti založne izjave“, *Pravni život* 10/2019.

Hiber D. (ur.), *Novi Zakon o izvršnom postupku*, Beograd 2004.

Šarkić N., Rašić D., *Priručnik za primenu Zakona o izvršnom postupku*, Savremena Administracija 1997.